

Vraag nr. 45
van 3 november 1998
van de heer JOS DE MEYER

Oppervlaktewaterkwaliteit – Dendermonde-St.-Niklaas

De Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) onderzoekt de kwaliteit van het oppervlaktewater in Vlaanderen door regelmatige controle op een uitgebreid net van meetpunten. De VMM controleert ook de bacteriologische kwaliteit van het zwemwater in vijvers.

1. Hoeveel meetpunten zijn er en waar zijn ze gesitueerd in het arrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas ?
2. Hoe evolueert de kwaliteit van het oppervlaktewater in deze regio vanaf 1990 tot heden ? Zijn hierbij significante verschillen aanwezig ?
3. Hoe is de evolutie van de zuurstofhuishouding, voor de zuurstofverzadiging en voor andere belangrijke parameters (zware metalen,...) ?
4. Kan men bij zijn analyses een onderscheid maken tussen de mogelijke verschillende ver-vuilingsoorzaken : industrie, gezinnen, landbouw, andere ?
5. Hoe is de evolutie van het visbestand en de verschillende vissoorten op de onderzochte waterlopen in dit arrondissement vanaf 1990 tot heden ?
6. Welke zwemwaters zijn in dit arrondissement gecontroleerd en hoe is de bacteriologische waterkwaliteit?

Antwoord

1. Door de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) werden in het arrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas in de periode 1990-1997 een 125-tal meetplaatsen bemonsterd in het kader van het biologisch en/of fysico-chemisch waterkwaliteitsonderzoek. Een overzicht van de meetplaatsen – gesorteerd per gemeente – wordt als **bijlage** toegevoegd. De evolutie van de waterkwaliteit per meetplaats wordt

enerzijds weergegeven aan de hand van de Belgische Biotische Index (biologische waterkwaliteitsbeoordeling) en anderzijds aan de hand van de Prati-index voor zuurstofverzadiging en de basis-Prati-index wat de fysico-chemische kwaliteitsbeoordeling betreft.

De Belgische Biotische Index varieert tussen 0 (zeer slechte kwaliteit) en 10 (zeer goede kwaliteit). De basis-Prati-index en de Prati-index voor zuurstofverzadiging variëren tussen 0 (niet verontreinigd) en >16 (zeer zwaar verontreinigd).

De aangeduide kleurencode dient als volgt te worden geïnterpreteerd :

- blauw = niet verontreinigd – zeer goede kwaliteit ;
- groen = aanvaardbaar – goede kwaliteit ;
- geel = matig verontreinigd – matige kwaliteit ;
- oranje = verontreinigd – slechte kwaliteit ;
- rood = zwaar verontreinigd – zeer slechte kwaliteit ;
- zwart = zeer zwaar verontreinigd – uiterst slechte kwaliteit.

2. Voor de periode 1990-1997 kan algemeen worden gesteld dat op de meeste meetplaatsen in deze regio de kwaliteit lichtjes verbetert of ongeveer gelijk blijft. Bij de interpretatie van de waterkwaliteit dient eveneens rekening te worden gehouden met de weerkundige factoren. Naast normale seizoensgebonden variaties spelen namelijk ook uitzonderlijke weersomstandigheden een belangrijke rol. In dit kader dient te worden opgemerkt dat, niettegenstaande drie opeenvolgende droge jaren (1995, 1996 en 1997), de waterkwaliteit op de meeste meetplaatsen lichtjes blijft verbeteren of op zijn minst gelijk blijft. Slechts op een miniem aantal meetplaatsen wordt een significante achteruitgang van de kwaliteit vastgesteld.

Deze kwaliteitsverbeteringen zijn in

belangrijke mate te danken aan de sanering van ongezuiverde lozingen van industrieel en huishoudelijk afvalwater. De waterlopen waar tot op heden nog geen saneringen werden doorgevoerd, vertonen nagenoeg een onveranderde waterkwaliteit vanaf 1990.

3. De beoordeling van de waterkwaliteit, zoals besproken onder punt 2, is gebeurd op basis van de zuurstofhuishouding (basis-Prati-index) en op basis van de Prati-index voor zuurstofverzadiging.

Wat de zware metalen betreft, kan worden gesteld dat op de meeste meetplaatsen de basiskwaliteitsnorm gehaald wordt. Slechts op een aantal meetplaatsen wordt, net zoals elders in het Vlaamse gewest, een overschrijding van de norm voor de parameter zink vastgesteld. Een belangrijke bron voor de directe afvoer van zink is met name de corrosie van leidingen en afvoeren.

Het onderzoek naar de aanwezigheid van bestrijdingsmiddelen in het Vlaamse gewest toont aan dat er zich voor bovengenoemd gebied geen problemen voordoen.

4. Uit de analyses die worden uitgevoerd in het kader van het onderzoek naar de kwaliteit van het oppervlaktewater kan op zich niet worden onderscheiden welk aandeel van welke doelgroep afkomstig is. In het kader van de opmaak van de Algemene Waterkwaliteitsplannen (AWP II) wordt wel een evaluatie gemaakt van de verschillende oorzaken van vervuiling. Bij de meetplaatsen wordt rekening gehouden met volgende criteria : voor en na een RWZI, voor en na een prioritair bedrijf en afhankelijk van de evaluatie van het aandeel van de landbouw.

De opmaak van deze AWP II gebeurt niet volgens administratieve grenzen, maar wel volgens stroomgebieden. De opmaak van het AWP van het stroomgebied van de Dender is momenteel in voorbereiding en wordt afgewerkt tegen halfweg 1999. De uitwerking van de AWP II voor Gentse Kanalen en de Benedenschelde wordt gepland voor 2000.

Het Instituut voor Bosbouw en Wildbeheer (IBW) onderzoekt op regelmatige basis het visbestand van onze Vlaamse waterlopen,

kanalen en meren. Dit onderzoek is op systematische wijze gestart in 1996. Meestal gebeurt dit onderzoek in nauwe samenwerking met de afdeling Bos en Groen en de provinciale visserijcommissies.

5. In de omschrijving van het arrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas zijn 54 meetpunten bemonsterd in de periode 1996-1998. De lijst met waargenomen vissoorten is opgenomen als tabel 1 als **bijlage**. Voor meer detailinformatie verwijs ik naar de originele rapporten verkrijgbaar bij het IBW.

De Barbierbeek en de waterlopen in de polder Kruibeke-Bazel-Rupelmonde

Op de Barbierbeek werd geen enkel teken van visleven meer vastgesteld. In vergelijking met vroegere visbestandsopnames kunnen we stellen dat de Barbierbeek nog verder vervuild is, aangezien de beide stekelbaarssoorten die er vroeger nog voorkwamen nu ook verdwenen zijn, en dat de visstand op de Dijksloot iets meer divers geworden is doordat een aantal resistente soorten bijgekomen zijn (giebel, brasem, baars, zonnebaars en snoekbaars). Ook het vetje vindt men momenteel op de Dijksloot terug.

Het Poldergebied van Kruibeke-Bazel-Rupelmonde herbergt in totaal 13 soorten en 1 kruising tussen rietvoorn en kolblei. Het visbestand aangetroffen in het poldergebied is vrij eenzijdig en bestaat vooral uit kolblei en blankvoorn. De overige soorten, overigens vooral soorten die een zekere verontreinigingsgraad kunnen verdragen, komen in veel kleinere aantallen voor. Als roofvissoorten komen snoek en snoekbaars voor. De densiteiten (met uitzondering van de Dijksloot) zijn vrij laag (effectieve vangsten meestal lager dan 100 kg/ha).

De Moervaart

De visstand van de Moervaart werd bemonsterd in 1996 in Daknam, Eksaarde en Moerbeke. In het algemeen kan men de visstand van de Moervaart beschrijven als hoofdzakelijk bestaande uit resistente

soorten, zij kan worden getypeerd als weinig divers, met een zeer geringe roofvisstand. In Eksaarde blijken toch nog zeelt, rietvoorn en vetje voor te komen, alhoewel in zeer lage densiteiten.

Het Kanaal Stekene-Eksaarde

In november 1998 werd het Kanaal Stekene-Eksaarde en de zijloop de Molenbeek via elektrovisserij en fuikbevissing bemonsterd. De afvissingsresultaten zijn momenteel nog niet verwerkt; een algemene kwalitatieve analyse duidt op een vrij diverse witvisstand, met weinig exoten. De roofvisstand is onevenwichtig, snoek blijkt afwezig te zijn.

De Dender

Nog steeds is de verontreinigde toestand van de Dender hét belangrijkste knelpunt met betrekking tot het herstel van een evenwichtige visstand. Getuige de belangrijke vissterftes (o.a. juni 1995 te Ninove en september 1996 te Pollare). Vooral stroomafwaarts van Aalst laat de waterkwaliteit een gediversifieerd visleven niet toe.

Sedert circa 1994 lijkt de situatie aan de beterhand. Experimentele bevissingen op de Dender toonden het voorkomen aan van 16 vissoorten. Bovendien werd in mei 1994 melding gemaakt van de opwaartse migratie van glasaal, die ter hoogte van het Sas van Denderbelle vanuit de Schelde de Dender poogt op te zwemmen. Ook de jaarlijks optredende vissterftes tussen 1993 en 1997 zijn tekenen dat de visstand zich poogt te ontwikkelen.

In april 1996 werd de Dender op systematische wijze onderzocht op haar visbestand. Zeventien meetplaatsen op de Dender werden bemonsterd, waarvan vier in het arrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas. Op veertien van de zeventien geïnventariseerde plaatsen werd aangetoond dat er opnieuw visleven is. In totaal werden twintig verschillende soorten geïnventariseerd. Op sommige plaatsen blijkt het visbestand gevarieerd te zijn en werden zelfs grote exemplaren van snoek, zeelt en

winde aangetroffen. Opvallend is het voorkomen van een aantal gevoelige en stroomminnende soorten zoals bermpje en serpeling. Bovendien zijn er indicaties dat ook minstens één migrerende vissoort (paling) erin slaagt om vanuit de Schelde de Dender te bereiken, en dit ondanks de fysische migratieobstructies. Ook de recente exoot, de blauwbandgrondel, is klaarblijkelijk aan een kolonisatie van de Dender en haar zijrivieren begonnen.

Er zijn duidelijke verschillen tussen de visstand in de rivierstrook stroomopwaarts van Ninove, met een gevarieerde visstand met grondel, blankvoorn, karper, gibel en snoek als dominante soorten, en de strook stroomafwaarts van Aalst, waar door de slechte waterkwaliteit de driedoornige stekelbaars dominant is. Stroomafwaarts van de stuw van Dendermonde aan de monding in de Schelde werd snoekbaars, kolblei, paling, blankvoorn en driedoornige stekelbaars aangetroffen.

De zijbeken van de Dender

In 1997 en 1998 werden de zijbeken van de Dender bemonsterd. In het arrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas bevinden zich 23 meetpunten op deze zijlopen. Met de ecologische kwaliteit van deze zijlopen is het in het algemeen droevig gesteld. Negen van de 23 meetplaatsen zijn als visloos te beschouwen. Tien plaatsen herbergen enkel stekelbaars. Het zijn enkel de Steenbeek, de Moortelbeek, de Bovenvaart en de Bellebeek die, naast stekelbaars, ook andere vissoorten bevatten. Haast overal is de slechte waterkwaliteit verantwoordelijk voor het povere visbestand.

Overal zijn de gemeten concentraties aan cadmium laag. De kwik- en loodconcentratie gemeten in paling uit de Schelde zijn vrij hoog, zeker wat betreft de metingen van 1994 in Kallo. Mogelijk wijzen de lagere meetwaarden voor de Schelde in 1998 op de verbeterende waterkwaliteit van de Schelde, alhoewel enkel breder en diepgaander onderzoek hierover uitsluitsel kan bieden.

Opvallend zijn ook de abnormaal hoge loodgehaltes in paling van de Kalkense Meersen.

6. In het arrondissement Dendermonde-Sint-Niklaas wordt door de VMM een 15-tal meetplaatsen bemonsterd in het kader van het bacteriologisch waterkwaliteitsonderzoek. De beoordeling van de bacteriologische waterkwaliteit en de mogelijke beslissingen naar het al of niet uitvaardigen van een zwemverbod, behoren tot de bevoegdheid van de administratie Gezondheidszorg. Als **bijlage** wordt een overzicht gegeven van de onderzochte meetplaatsen voor het jaar 1997 en wordt de gemiddelde bacteriologische kwaliteit voor deze meetplaatsen weergegeven.

De bacteriologische kwaliteit wordt door de administratie Gezondheidszorg als volgt weer gegeven : +++ = zeer goede kwaliteit,

++ = goede kwaliteit, + = matige kwaliteit en - = slechte kwaliteit.

Het is duidelijk dat open kanalen en waterlopen – door het groter aandeel van afvalwater – een slechtere bacteriologische kwaliteit halen in vergelijking met afgesloten vijvers. Voor het gevraagde arrondissement is de bacteriologische kwaliteit van de afgesloten vijvers goed tot zeer goed. De bacteriologische kwaliteit van de onderzochte waterlopen is meestal slecht.

(Bovenvermelde bijlagen liggen ter inzage bij het secretariaat van het Vlaams Parlement, dienst Schriftelijke Vragen – red.)